

แนวคิดกรรมในพุทธศาสนาเถรวาทเพื่อการดำเนินชีวิตในยุคปัจจุบัน

The Kamma Idea in Theravada Buddhism for Living in Nowadays

พระมหานันต์ อนุตฺตโร (อันวิเศษ)¹ และ กฤตสุชิน พลเสน^{2*}

Received: 10/04/2021

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย^{1,2}

Revised: 24/05/2021

Phramaha Anan Anuttaro (Aunwises)¹ and

Accepted: 05/06/2021

Kitsuchin Ponsen^{2*}

Mahamakut Buddhist University^{1,2}

Corresponding Author Email: aunwiseta@gmail.com *

Cite: Aunwises, P. A. A. & Kitsuchin Ponsen. (2021). The Kamma Idea in Theravada Buddhism for Living in Nowadays. *Journal of Dhamma for Life*, 27(2), 1-16.

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่อง ศึกษาเรื่องกรรมในพุทธศาสนาเถรวาทเพื่อการดำเนินชีวิตในยุคปัจจุบัน มีวัตถุประสงค์คือ 1) กรรมในพุทธศาสนาเถรวาท 2) การดำเนินชีวิตเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องกรรม 3) วิเคราะห์กรรม เพื่อการดำเนินชีวิตในยุคปัจจุบัน เมื่อศึกษาแล้วพบว่า กรรมเป็นเรื่องที่สำคัญและเป็นเรื่องใหญ่ในการใช้ชีวิต ถ้าไม่มีความรู้ที่ถูกต้องหรือไม่มีเป้าหมายของชีวิตที่ชัดเจน การที่ชีวิตจะประสบความสำเร็จ ความทุกข์ ความล้มเหลวได้มีมาก ถ้ามีความรู้ที่ถูกต้อง ชีวิตก็ประสบความสำเร็จ ความเจริญได้ การศึกษากรรมจึงเป็นอีกวิธีการหนึ่งในการเรียนรู้เข้าใจในชีวิต เพื่อการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง และทำให้ชีวิตพบกับความสงบสุข เหมาะแก่การนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ทั้งส่วนบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคม ที่นำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้ในสังคมปัจจุบันได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: กรรม; การดำเนินชีวิต; ยุคปัจจุบัน

Abstract

Academic article on Study on karma in Theravada Buddhism for modern life. The objectives are 1) karma in Theravada Buddhism 2) lifestyle of beliefs about karma for life in the present day). The study was found that karma is an important and very important aspect of life if there is no accurate knowledge or no clear life goals. The suffering that life will suffer there were many failures. If you have the right knowledge, life can be successful and prosperous. Karma study is one of the ways to learn and understand life for the right lifestyle and make life find peace. Suitable for use in daily life personal, family, business and society. That can be used in life in today's society as well.

Keywords: Kamma; Daily life; Present Age

1. บทนำ

การดำเนินชีวิตของคนในสังคมยุคปัจจุบัน ที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นอย่างมาก เห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงในอดีตกับปัจจุบัน การเจริญทางด้านวัตถุ มีผลทำให้มนุษย์มีความเป็นอยู่ที่สะดวกสบายขึ้น แต่ตรงข้ามกับการเจริญทางด้านจิตใจที่เริ่มทอดถอยลง เพราะมนุษย์ขาดการศึกษาทำความเข้าใจที่ถูกต้อง หลงเพลิดเพลินในวัตถุทาง ห่วงจากคุณงามความดีไม่ปฏิบัติตามครรลองครองธรรม กฎหมายบ้านเมือง ด้วยเหตุนี้จึงมีการกระทำความชั่วอันเป็นกรรมต่าง ๆ ต่อกันและของมนุษย์บนสังคม ตามที่ได้เห็นในข่าวสื่อสารต่าง ๆ บนโลกในยุคปัจจุบัน

การใช้ชีวิตของมนุษย์ในสังคม ตามหลักพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นไปตามกฎแห่งกรรม กฎแห่งธรรมชาติ มนุษย์ทุกคนจำเป็นต้องมีหลักธรรมในการดำเนินชีวิต เพื่อใช้ชีวิตที่สมบูรณ์แบบในการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม มนุษย์เป็นสัตว์สังคมมีการอาศัยอยู่ร่วมกันหมู่เป็นคณะ มนุษย์มีการแสดงออกผ่านการกระทำทางกาย วาจา และใจ จะเป็นความดีหรือความชั่วร้ายย่อมมีผลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ แม้ในยุคปัจจุบันการที่มนุษย์ได้ศึกษาเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนา ทำความเข้าใจและนำไปปฏิบัติ จะทำให้มนุษย์มีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปละในสิ่งที่เป็นอกุศล กระทำในสิ่งที่เป็นกุศล เพื่อการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องต่อตนเองและบุคคลอื่น หรือการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพราะการได้ศึกษาเรื่องกรรมจึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อมนุษย์ทุกคน และเป็นเรื่องสำคัญอย่างมากในการดำเนินชีวิต

องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงตรัสเรื่องกรรมว่าเป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่ง จากการค้นพบว่ากฎแห่งกรรม เป็นกฎธรรมชาติที่ไม่มีผู้ใดฝ่าฝืนได้ เป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนต้องปฏิบัติ และหากไม่ปฏิบัติตามกฎแห่งกรรมก็จะเกิดทุกข์อันเป็นโทษทำให้ชีวิตที่ไม่ได้รับความสุข พระพุทธศาสนาจึงเป็นศาสนาแห่งเหตุผล ที่มีระบบความเชื่อความศรัทธา ตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งปัญญา โดยให้มีปัญญาในการใช้เหตุผลทุกครั้งที่เกิดความเชื่อ เมื่อมนุษย์มีความเชื่อตามคำสอนในพระพุทธศาสนา สามารถนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวันของตนวันได้ ดังนั้นพระพุทธศาสนาจึงมีแตกต่างจากศาสนาอื่น เพราะวิถีชีวิตของมนุษย์ทุกคนนับตั้งแต่เกิดจนตาย ย่อมมีความเกี่ยวพันรู้กันกับกรรม คือ การกระทำที่ตนทำไว้ทั้งสิ้นไม่ว่าจะเป็นกรรมในอดีตที่ส่งผลในภพปัจจุบัน หรือกรรมในปัจจุบันส่งผลในภพปัจจุบัน และกรรมในปัจจุบันที่ส่งผลในภพอนาคต การที่มนุษย์ได้ศึกษาเรื่องกรรมเพื่อการดำเนินชีวิตในยุคปัจจุบันนั้น จะตอบโจทย์การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นของคนในยุคปัจจุบัน ผ่านการศึกษาเรียนรู้ในเรื่องของกรรมตามทัศนะพุทธศาสนาเถรวาท

2. กรรมในพุทธศาสนาเถรวาท

เรื่องกรรมเป็นหลักคำสอนที่สำคัญมากในทางพระพุทธศาสนาเถรวาท พุทธศาสนิกชนในปัจจุบันมีความเข้าใจเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรมไม่ชัดเจน มีความสับสนคลาดเคลื่อนจากความจริงของหลักกรรมทางพระพุทธศาสนา ด้วยเหตุที่กรรมและการให้ผลของกรรมมีความซับซ้อน ส่งผลให้เกิดความสับสน ลังเลสงสัย และมีวิธีการดำเนินชีวิตไปในทางที่ไม่ถูกต้อง กลายเป็นปัญหาด้านศีลธรรมจริยธรรมเกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน ดังนั้นการศึกษาเรื่องกรรมเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจน และทำความเข้าใจตรง เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องตามครรลองคลองธรรม ดังนี้

2.1 ความหมายของกรรม

กรรม หมายถึง การกระทำ การงาน กิจ เช่น พลีกรรม ต่างกรรมต่างวาระ เป็นการดีก็ได้ ชั่วก็ได้ เช่น กุศลกรรม อกุศลกรรม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542: 15)

กรรม คำว่ากรรม มาจากคำว่า กรฺม ในภาษาสันสกฤต ซึ่งตรงกับคำว่า กम्म ในภาษาบาลีตามรูปศัพท์แปลว่า การกระทำ ซึ่งเหมือนกับคำว่า กิริยา (ในภาษาสันสกฤตเป็น กริยา ซึ่งภาษาไทยนำมาใช้คนละความหมาย) แต่ความหมายที่แท้จริงของคำว่า “กรรม” ในทัศนะของพระพุทธศาสนาเถรวาทนั้น หมายถึง เจตนา (วัชระ งามจิตรเจริญ, 2550: 267-268)

ในนิพเพธิกปริยายสูตร ฉักกนิมิต อังคุตตรนิกาย พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่า “เจตนาหิ ภิกขเว กम्मํ วทามิ เจตยิตวา กโรติ กาเยน วาจาเยน มนสา” แปลว่า “ภิกษุทั้งหลาย เจตนาอันเองเราเรียกว่ากรรม

บุคคลจงใจแล้วจึงกระทำความกรรมด้วยกาย ด้วยวาจา ด้วยใจ” (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: อภ.ฉก., 22/63/577)

ในคัมภีร์อรรถกถาธรรมบท ที่แต่งโดยพระอรรถกถาจารย์ได้อธิบายความหมายของกรรม โดยมีความหมายเป็นกลาง ๆ ว่า คือ การกระทำ และให้ความหมายของกรรม (พระวิพัฒน์ อดิตเปโม, 2553 : 61-62) ดังนี้

1) กรรม คือ การกระทำที่เกิดขึ้นจากเจตนา หรือตั้งใจกระทำประกอบด้วยกุศลกรรมหรืออกุศลกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังในพระคาถาแรกและพระคาถาที่ 2 ในยมกวรรคที่ 1 ที่ทรงแสดงว่า “ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นหัวหน้า มีใจประเสริฐที่สุด สำเร็จแล้วแต่ใจ ถ้าบุคคลมีใจอันโทษประทุษร้ายแล้ว กล่าวอยู่ก็ตาม ทำอยู่ก็ตาม ทุกขย่อมไปตามบุคคลนั้น เพราะทุจริตสามอย่างนั้น เหมือนล้อหมุนไปตามรอยเท้าโคผู้ลากเกวียนไปอยู่ณนั้น” (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: ช.ธ., 25/11/11)

ส่วนการกระทำที่ไม่เจตนา หรือไม่ได้ตั้งใจกระทำ ถือว่าเป็นกรรมเช่นกัน เรียกว่า กตัตตากรรม (อง.ต.ก., 34/562/129) แต่กรรมชนิดนี้ไม่มีผลทางด้านจิตใจ จึงไม่ต้องไปเสวยผลกรรม

2) กรรม คือ การกระทำที่ประกอบด้วยกิเลส ทั้งในส่วนที่เป็นกุศล ได้แก่ อโลภะ อโทสะ อโมหะ และส่วนที่เป็นอกุศล ได้แก่ โลภะ โทสะ โมหะ

3) กรรม คือ การกระทำที่ให้ผลอย่างแน่นอน ไม่ว่าจะเป็นกุศลกรรม หรือการกระทำดีก็จะส่งผลดีให้ หรือกระทำไม่ดี/ชั่ว หรือ อกุศลกรรม ก็จะได้รับผลชั่ว อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เช่นกัน นอกจากนั้นแล้ว ไม่ว่าผู้กระทำความกรรมจะไปอยู่แห่งไหน ก็ต้องได้รับผลกรรมอย่างแน่นอน

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้อธิบายความหมายของกรรมว่า “กรรม” แปลตามศัพท์ว่า การงานหรือการกระทำแต่ในทางธรรมต้องจำกัดความจำเพาะลงไปว่า หมายถึง การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา หรือการกระทำที่เป็นไปด้วยความจงใจ ถ้าเป็นการกระทำที่ไม่มีเจตนา ก็ไม่เรียกว่าเป็นกรรมในความหมายทางธรรม (พระธรรมปิฎก ป.อ. ปยุตฺโต, 2543 : 157)

โดยสรุปความหมายของกรรมแล้ว คือ การกระทำที่เน้นเจตนาเป็นหลัก โดยคำว่า “กรรม” แปลว่า การกระทำ มีความหมายเป็นกลาง ๆ คือ การกระทำ ยังไม่ถือว่าดีหรือชั่ว คำว่า “การกระทำ” หมายถึง การกระทำทุกอย่างที่แสดงออกจากตัวเรา โดยแสดงออกทางกาย (กายกรรม) ทางวาจา (วจีกรรม) และทางใจ (มโนกรรม) กรรมที่กระทำโดยประกอบด้วยเจตนา ในความหมายของกรรมตามที่

พระพุทธเจ้าได้ตรัสแสดงเอาไว้ คือ ทุกครั้งที่กระทำต้องประกอบด้วยเจตนา กระทำกรรมดี เรียกว่า กุศลกรรม กระทำกรรมชั่ว เรียกว่า อกุศลกรรม

2.2 ประเภทของกรรม

กรรมเป็นเรื่องที่มีความละเอียดลึกซึ้ง และเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ จากการศึกษาค้นคว้า พระพุทธเจ้าทรงแสดงหลักคำสอนเรื่องกรรมไว้หลายแห่ง อาทิ ในกัมมนิโรธสูตร อกุศลสูตร สังคตสูตร ฯลฯ ผู้ศึกษาจึงแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ศึกษาทำความเข้าใจในประเภทของกรรมได้ง่าย ดังนี้

1) กรรมแบ่งตามเวลาที่เกิด

พระพุทธเจ้าทรงแสดงเรื่องกรรม และความดับกรรมในกัมมนิโรธสูตร โดยตรัสแบ่งประเภทของกรรมตามช่วงเวลาที่เกิดขึ้นได้ 2 ประเภท ดังนี้

- กรรมเก่า คือ จักขุ (ตา) โสตะ (หู) ฆานะ (จมูก) ชิวหา (ลิ้น) กาย (กาย) มน (ใจ) อันบัณฑิตถึงเห็นว่าเป็นกรรมเก่า อันปัจจัยทั้งหลายปรุงแต่งแล้ว สำเร็จด้วยเจตนา เป็นที่ตั้งแห่งเวทนาในอรรถกถากัมมนิโรธสูตร สิ่งที่เป็นกรรมเก่า คือ สิ่งที่ยายตนะภายใน มีตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ พระอรรถกถาจารย์ได้อธิบายความว่ายตนะทั้งหลาย มีจักขุ (ตา) เป็นต้น ไม่เป็นของเก่า กรรมต่างหากเป็นของเก่า แต่ท่านกล่าวอย่างนั้นตามชื่อแห่งปัจจัยเพราะเกิดแต่กรรม (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: ส.สพ.อ., 28/271.) ยายตนะภายในเหล่านี้เมื่อกระทบกับอายตนะภายนอกแล้ว จะเป็นเหตุให้เกิดเวทนาต่อไป และเวทณาก็จะเป็นปัจจัยให้เกิดตัณหาซึ่งเป็นเหตุให้ต้องก่อกรรมใหม่ขึ้น

- กรรมใหม่ คือ กรรมที่บุคคลทำด้วยกาย วาจา ใจ ในบัดนี้ในพระสูตรดังกล่าว พระพุทธเจ้ายังทรงแสดงถึงความดับกรรม เมื่อดับกายกรรม วจีกรรม และมโนกรรม ก็จะถึงความดับกรรม ส่วนการปฏิบัติให้ถึงความดับกรรมนั้น ต้องปฏิบัติตามหลักอริยมรรคมีองค์แปด

2) กรรมแบ่งตามลักษณะของหนทางที่ทำให้เกิดกรรม

ในอกุศลสูตร (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: อ.ทก., 20/6/144-145.) พระพุทธเจ้าตรัสถึงการกระทำไม่ว่าจะเป็นกุศลกรรมหรืออกุศลกรรมว่าแสดงออกมาได้ 3 ทาง ได้แก่ อกุศลกรรม คือ กรรมที่เป็นอกุศล กรรมชั่วการกระทำที่ไม่ดี ไม่เกิดจากปัญญา ทำให้เสื่อมเสียคุณภาพชีวิต หมายถึง การกระทำที่เกิดจากอกุศลมูล คือ โลภะ โทสะหรือโมหะ (พระธรรมปิฎก ป.อ.ปยุตโต, 2543, 69.)

อกุศลกรรม ยังแบ่งออกเป็น 3 ประการ คือ กายทุจริต วจีทุจริต และ มโนทุจริต (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: ม.ม.อ., 20/238.)

- กายทุจริต 3 คือ การฆ่าสัตว์ การลักทรัพย์ การประพฤติดินในกาม
- วจีทุจริต 4 คือ การกล่าวคำเท็จ คำส่อเสียด คำหยาบ และคำเพ้อเจ้อ
- มโนทุจริต 4 คือ ความเพ่งเล็งอยากได้ของคนอื่น ความพยาบาท และความเห็นผิด

การประพฤติดอกุศลกรรมเหล่านี้ หรือเรียกว่า อกุศลกรรมบถ ทางแห่งอกุศลกรรม 10 ประการ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: ที.ปา., 11/347/362.) หลังจากตายแล้วจะไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: ที.ปา., 11/136/99.) หรือบางทีก็จะได้รับผลในชาติที่ทำการมั่ว

กุศลกรรม คือ กรรมที่เป็นกุศล กรรมดี การกระทำที่ดี ที่เกิดจากปัญญาส่งเสริมคุณภาพของชีวิตจิตใจ หมายถึง การกระทำที่เกิดจากกุศลมูล คือ อโลภะ โทสะ โมหะ (พระธรรมปิฎก ป.อ.ปยุตฺโต, 2543, 69.) กุศลกรรม ยังแบ่งออกตามหนทางที่แสดงออก ตามหลักพระพุทธศาสนาจำแนกออกเป็น 3 ประการ คือ กายสุจริต วจีสุจริต และมโนสุจริต (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: ม.ม.อ., 20/238.)

- กายสุจริต 3 หรือความประพฤติชอบด้วยกาย คือ งดเว้นและประพฤติตรงข้ามกับ ปาณาติบาต อทินนาทาน และกาเมสุมิฉฉาจาร
- วจีสุจริต 4 หรือความประพฤติชอบด้วยวาจา คือ งดเว้นและประพฤติตรงข้ามกับ มุสาวาท ปิสุณาวาจา ผรุสวาจา และสัมผัปปลาปะ
- มโนสุจริต 3 หรือความประพฤติชอบด้วยใจ คือ อนภิชชา อพยาบาท และสัมมาทิฐิ

หากได้ทำกุศลกรรมไปโดยเจตนาแล้ว หรือเรียกว่า กุศลกรรมบถ คือทางแห่งกุศลกรรม 10 ประการ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: ที.ปา., 11/360/431-432.) หลังจากตายไปจะได้เกิดในสุคติโลกสวรรค์และจะเสวยความสุข (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: ที.ปา., 11/136-137/100.) ได้อานิสงส์แห่งสุจริต 5 อย่าง คือ ตนก็ดีเตียนตนเองไม่ได้ ผู้รู้ใคร่ครวญแล้วย่อมสรรเสริญ กิตติศัพท์อันงามย่อมขจรไป ไม่หลงลืมสติดาย และหลังจากตายแล้วจะได้เกิดในสุคติโลกสวรรค์ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: อัง.ทก., 20/18/71.)

ฉะนั้นการที่จะทำกุศลกรรม หรืออกุศลกรรม จะทำให้เกิดเป็นกรรมได้นั้นจำเป็นต้องมีเจตนาเข้ามาประกอบการทำกรรมเสมอ ดังพุทธพจน์ที่ตรัสไว้ว่า “ภิกษุทั้งหลาย เพราะอาศัยเหตุนี้ว่า เรากล่าวเจตนาว่าเป็นตัวกรรม บุคคลคิดแล้ว จึงกระทำด้วยกาย วาจา ใจ” (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: อัง.ฉก., 22/63/577.)

3) กรรมแบ่งตามลักษณะการให้ผลของกรรม

ในพระไตรปิฎกมีหลายพระสูตรที่อธิบายถึงลักษณะการให้ผลของกรรม เช่นในกุกกุรวตักกสูตร (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: ม.ม., 13/81/79-80.) ตามที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงประเภทของกรรม โดยทรงจำแนกตามลักษณะการให้ผลที่แตกต่างกันมี 4 อย่าง โดยนับเดียวกันนี้ และทรงจำแนกลักษณะของกรรมและการให้ผลของกรรมไว้ 4 ประเภท กล่าวสรุปอธิบายได้ ดังนี้

(1) กรรมดำ มีวิบากดำ คือ กรรมชั่ว ให้ผลชั่ว หมายถึง กรรมชั่วที่บุคคลทำทางกาย วาจา ใจ ที่เป็นอกุศลกรรมบถ 10 เบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น ส่งผลให้ผู้กระทำได้รับแต่ความทุกข์ ฝ่ายเดียวเหมือนสัตว์นรกที่ได้รับโทษทัณฑ์

(2) กรรมขาว มีวิบากขาว คือ กรรมดี ให้ผลดี หมายถึง กรรมดีที่บุคคลกระทำทางกาย วาจา ใจ ที่เป็นกุศลกรรมบถ 10 มีผลไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ส่งผลให้ผู้ทำได้รับมีแต่ความสุขฝ่ายเดียวเหมือนอยู่บนสวรรค์ชั้นสุภากิณะ

(3) กรรมทั้งดำและขาว มีวิบากทั้งดำและขาว คือ กรรมทั้งชั่วและทั้งดี ให้ผลทั้งชั่วและดี หมายถึง การที่บุคคลกระทำทั้งกรรมชั่วและกรรมดี ทางกาย วาจา ใจ มีผลเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น และไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ส่งผลให้ผู้ทำได้รับมีทั้งความทุกข์และความสุขสลับกัน เหมือนมนุษย์ เทวดาบางจำพวก และวินิปาติกะ

(4) กรรมไม่ดำไม่ขาว มีวิบากไม่ดำและไม่ขาว เป็นไปเพื่อความสิ้นกรรม คือ กรรมไม่ชั่วและกรรมไม่ดี มีผลทั้งไม่ชั่วและไม่ดี เป็นไปเพื่อความสิ้นกรรม หมายถึง การที่บุคคลมีเจตนาละกรรมทั้ง 3 ดังกล่าวข้างต้น โดยปฏิบัติตามหลักธรรม โพชฌงค์ 7 หรือ มรรคมงคล 8

ผลของกรรมไม่ว่าจะดีหรือชั่ว ไม่ว่าจะเป็นกุศลหรืออกุศล บุคคลนั้นย่อมได้รับผลของกรรมนั้นอย่างแน่นอน การได้ฝึกฝนให้ข่มจิตใจละทิ้งวิบากกรรมในอดีต ไม่ว่าชาติก่อนหน้าหรือชาตินี้ ไม่ว่าผลอะไรจะเกิดตามมาก็ต้องรับมือให้ได้ เพราะเป็นสิ่งที่เราสร้างสะสมมา โดยมีส่วนประกอบมาจากเหตุและผล

ทั้งสิ้น ในเมื่อมีเหตุแห่งการกระทำย่อมมีผลลัพธ์แห่งการกระทำเช่นกัน ในกฎกัรวตติกสูตร จึงเป็นการอธิบายให้เห็นถึงกรรมว่ามีผลอย่างไร

3. การดำเนินชีวิตเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องกรรม

3.1 การดำเนินชีวิต

การดำเนินชีวิต ถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญ และเป็นเรื่องใหญ่ในการใช้ชีวิต ถ้าไม่มีความรู้ที่ถูกต้อง หรือไม่มีเป้าหมายของชีวิตที่ชัดเจน ชีวิตก็จะประสบความทุกข์ ความล้มเหลวได้ ถ้ามีความรู้ที่ถูกต้อง ชีวิตก็ประสบความสำเร็จ ความเจริญได้ ฉะนั้นขึ้นอยู่กับ การดำเนินชีวิตว่าจะเป็นอย่างใด ต้องอาศัยปัจจัยอย่างใดบ้างเป็นตัวประกอบ เช่น มีสติ ปัญญา ความกล้าหาญ และความอดทน เป็นต้น ในการดำเนินชีวิต การศึกษาศาสนาก็เป็นอีกวิธีหนึ่งในการเรียนรู้เข้าใจในชีวิต เพื่อการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง

การนำหลักพุทธธรรมมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ก็เพื่อให้ชีวิตพบกับความสงบสุข และเพื่อส่งเสริมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพธุรกิจการงานให้ประสบความสำเร็จ แล้วนำรายได้มาจุนเจือครอบครัวในด้านรายรับรายจ่าย ดังนั้น หลักกรรมในพุทธศาสนาจึงประกอบด้วยหลักคำสอนที่เหมาะสมต่อการนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตทั้งส่วนบุคคล ครอบครัว ธุรกิจ และการนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคมได้ เพราะสังคมไทยเป็นสังคมพุทธที่ได้สืบทอดรุ่นต่อรุ่นกันมาเป็นเวลาช้านาน ดังนั้น คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า จึงมีบทบาทที่สำคัญต่อทุกคนทุกระดับ ทางด้านร่างกายมีการพัฒนาเพื่อการเป็นอยู่อย่างพอแล้วแต่ทางด้านจิตใจควรที่จะพัฒนาให้มีความสุขที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังที่ท่านรองศาสตราจารย์ บุญมี แท่นแก้ว กล่าวไว้ว่า ความต้องการทางใจ (Mental Needs) อันเป็นความต้องการอันลึกซึ้ง ซึ่งอยู่เบื้องหลังความต้องการด้านอื่น ๆ ดังนี้

1) ความต้องการความอบอุ่น ความปลอดภัยและหลักประกันชีวิต ความต้องการชนิดนี้มักจะพึงพาอาศัยอำนาจสูงสุดที่สามารถคอยดลบันดาลให้ตนสมปรารถนา เช่นอำนาจทางศาสนาหรืออำนาจสูงสุด เช่นพระผู้เป็นเจ้า เป็นต้น 2) ความต้องการความดี ความสมบูรณ์ อันเป็นสิ่งที่ดีงาม อันเป็นสิ่งที่ทุกคนย่อมปรารถนาไม่ว่าจะเป็นผู้ดี มั่งมี หรือคนยากจน 3) ความต้องการบรรลุจุดหมายปลายทางของชีวิต ซึ่งมีอยู่สองทาง คือทางดีกับทางชั่ว ดังนั้น ศาสนิกชนจึงปฏิบัติเพื่อบรรลุจุดหมายปลายทางนั้นที่เห็นว่าถูกต้อง 4) ความต้องการความสุขพิเศษ นั่นคือความต้องการความสุขที่แท้จริง เช่นพระพุทธศาสนาสอนให้เข้าใจในเรื่องไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา และสอนให้บรรลุถึงพระนิพพานอันเป็นบรมสุข เป็นต้น 5) ความต้องการที่พึ่งอันประเสริฐ มนุษย์มีลักษณะอย่างหนึ่งที่คล้ายกันกับสัตว์คือมีความกลัว

เช่น กลัวฟ้าร้อง ฟ้าแลบ น้ำขึ้น และลมพายุ เป็นต้น จึงมักหาที่พึ่ง เช่น เทพเจ้าและภูเข ป่าไม้ เป็นต้น 6) ความต้องการปรัชญาชีวิตเพราะมนุษย์อยู่ในท่ามกลางสิ่งแวดล้อมทุกชนิดสิ่งแวดล้อมเหล่านั้นย่อมมีลักษณะสามอย่าง คือ เกิดขึ้น ตั้งอยู่ และสลายไป ถ้าเราศึกษาให้เข้าใจสิ่งแวดล้อมด้วยดี เราจะสามารถเข้าใจชีวิตอย่างดีด้วย ดังนั้น เมื่อชีวิตเรามีสภาวะเช่นนั้นเราจึงมีความสุข ไม่ยึดติดในสิ่งใดมากเกินไป อาจเกิดทุกข์โศกได้ (บุญมี แทนแก้ว, 2552, 28-29.)

ฉะนั้นการดำเนินชีวิตจะเป็นไปเพื่อประโยชน์ก็ต่อเมื่อปฏิบัติได้ถูกต้องตามกระบวนการการดำเนินชีวิต ที่ต้องอาศัยการเรียนรู้ชีวิต เพื่อให้ชีวิตพบกับความสงบสุข และเพื่อส่งเสริมเกี่ยวกับการงาน วิถีชีวิตประจำวันให้ประสบความสำเร็จ

3.2 ความเชื่อเรื่องกรรม

ความเชื่อเรื่องกรรม ถือว่าเป็นทัศนคติทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ มีความสัมพันธ์เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก และถือว่าเป็นวัฒนธรรมของมนุษย์อย่างหนึ่ง ความเชื่อเกิดขึ้นมาพร้อมกับมนุษย์ เริ่มเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติขึ้น มนุษย์จึงพยายามที่จะคิดหาวิธีการป้องกันที่จะก่อให้เกิดผลในทางที่ดี และเกิดความสุขให้กับตนเอง เพื่อกระทำต่อสิ่งที่มีอำนาจเหล่านั้น ทำให้เกิดเป็นแนวทางปฏิบัติที่เป็นพิธีกรรม เรียกว่าประเพณี หรือศาสนาเกิดขึ้น ผู้เป็นชาวพุทธทุกคนจึงควรเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม ควรพยายามศึกษาและทำความเข้าใจในเรื่องกฎแห่งกรรมนี้

ตามหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา ชาวพุทธควรมีศรัทธา 4 อย่าง คือ เชื่อเรื่องกรรม เชื่อวิบากเชื่อผลของกรรม เชื่อความที่สัตว์มีกรรมเป็นของของตน เชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า เมื่อมนุษย์มีความเชื่อ 4 อย่างที่ถูกต้อง จะทำให้การดำเนินชีวิตมีความราบรื่น เกิดความสุข สร้างความสัมพันธ์ต่อมนุษย์ในสังคมด้วยกัน ดังที่พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) อธิบายในหนังสือพุทธศาสนากับปรัชญา เกี่ยวกับความเชื่อ 4 อย่าง ดังนี้ว่า

1) กัมมสัทธา ความเชื่อกรรม เชื่อกฎแห่งกรรม เชื่อว่ากรรมมีอยู่จริง คือ เชื่อว่าเมื่อทำอะไรโดยมีเจตนา คือ จงใจทำทั้งรู้ย่อมเป็นกรรม คือ เป็นความชั่วความดีมีขึ้นในตน เป็นเหตุปัจจัยก่อให้เกิดผลดีผลร้ายสืบเนื่องต่อไป การกระทำไม่วางเปล่าและเชื่อว่าผลที่ต้องการ จะสำเร็จได้ด้วยการกระทำ มิใช่ด้วยอำนาจหรืออนาคตโชค เป็นต้น

2) วิปากสัทธา เชื่อวิบากเชื่อผลของกรรม คือ เชื่อว่าผลของกรรมมีจริง ว่ากรรมที่ทำแล้วต้องมีผล และผลต้องมีเหตุ ผลดีจากกรรมดี ผลชั่วเกิดจากกรรมชั่ว

3) กัมมัฏฐกตาสัทธา เชื่อความที่สัตว์มีกรรมเป็นของของตน เชื่อว่าแต่ละคนเป็นเจ้าของกรรมจะต้องรับผิดชอบเสวยวิบากเป็นไปตามกรรมของตน

4) ตถาคตโพธิ์สัทธา เชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า มั่นใจในองค์พระตถาคตว่าทรงเป็นพระสัมมาสัมพุทธะ ทรงพระคุณทั้ง 9 ประการ ตรัสธรรม บัญญัติวินัยไว้ด้วยดี ทรงเป็นผู้นำทางที่แสดงให้เห็นว่า มนุษย์คือเราทุกคนนี้ หากฝึกตนด้วยดีก็สามารถเข้าถึงภูมิธรรมสูงสุด บริสุทธิหลุดพ้นได้ดังที่พระองค์ได้ทรงบำเพ็ญไว้เป็นแบบอย่าง (พระเมธีธรรมาภรณ์ ประยูร ธมฺมจิตฺโต, 2533: 12)

3.3 ความเชื่อการให้ผลของกรรม

มนุษย์ในสังคมปัจจุบัน มีความเชื่อเรื่องกรรมน้อย จะเห็นได้จากการกระทำที่ผ่านทางกาย วาจา และใจ มิให้หันบ่อย ๆ ในยุคเทคโนโลยีมีความเจริญ ที่ใช้ชีวิตเพียงแค่นี้มีความสุขในแต่ละวัน แม้จะได้รับความทุกข์ก็โยนให้กรรมเป็นตัวรับแทนว่าตัวเองเคยทำไม่ดีไว้ หรือเมื่อมีความสุขก็บอกว่าเคยทำดีเอาไว้ แต่ไม่รู้ถึงแก่นแท้แห่งกรรมและการให้ผลของกรรม บางทีถึงกับถอดใจไม่ทำดีต่อไป เมื่อกรรมดีไม่ให้เกิด หรือภูมิใจในการทำชั่ว ว่าทำกรรมชั่วอยู่ยังให้ผลดีอยู่ก็มี ไม่เห็นไปตามกฎเกณฑ์ที่ว่า ทำดีได้ทำชั่วได้ชั่วเลยก็มี การที่มนุษย์ได้ศึกษาเรื่องกรรมทำความเข้าใจในกรรมทางพุทธศาสนาเถรวาท จะทำการเป็นอยู่ให้มีความสุขสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ตามที่กล่าวมาแล้วว่ากรรม คือการกระทำ คนเราต้องเชื่อในกฎแห่งการกระทำนั้น กฎแห่งการกระทำคือกฎแห่งธรรมชาตินั่นเอง แต่แสดงในรูปแบบของการกระทำ เพราะความมีสิ่งนี้เป็นปัจจัย สิ่งนี้จึงเกิดขึ้น ในสังคมไทยยุคปัจจุบันมักจะเข้าใจว่าการทำกรรมเป็นสิ่งที่เลวร้าย ดังนั้นความเชื่อเรื่องการให้ผลของกรรมของคนไทยจึงมักเชื่อว่าให้ผลไปในทางไม่ดีเช่นกัน ทั้งนี้เป็นเพราะเมื่อคนไทยประสบกับเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งที่ไม่สามารถแก้ได้ด้วยตนเองก็มักพูดว่า แล้วแต่บุญแต่กรรม (พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ. ปยุตฺโต, 2559: 47) เราก็แปลคำว่าบุญเป็นฝ่ายในส่วนคำว่ากรรม ก็หมายเอาการกระทำชั่ว เมื่อความจริงกรรมเป็นเช่นนี้ กรรมจึงต้องอาศัยเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดกรรมเพราะกรรมจะเกิดขึ้นมาโดยไม่มิเหตุปัจจัยไม่ได้ และไม่ใช่ว่าใครมาดลบันดาลให้กรรมนั้นเมื่ออาศัยเหตุปัจจัย กล่าวคือทำอย่างไรก็ได้ อย่างนั้น

ตามที่พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงความเชื่อเรื่องกรรมของคนไทยว่าคนไทยมีความเข้าใจว่ากรรมเป็นสิ่งที่ส่งผลร้ายต่อชีวิตทั้งที่ความหมายตามรากศัพท์เดิมนั้น คำว่ากรรม เป็นคำที่มีความหมาย การทำให้คนไทยบางคนไม่อยากจะประสบกับคำว่ากรรมแต่อย่างไรก็ตามความเชื่อที่ว่าทำชั่วได้

ช่วยให้พุทธศาสนิกชนชาวไทยมีทัศนคติไปในแง่ของการทอดธุระ หรือไม่มีความรับผิดชอบแต่ก็ยังมีส่วนที่อยู่ตรงที่ทำให้เกิดการยอมรับความผิดที่ถูกต้อง (พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ. ปยุตโต, 2559: 6) แต่ถึงอย่างไรก็ตามคนไทยก็จำเป็นต้องศึกษาเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรมที่ถูกต้อง ตามหลักพระพุทธศาสนาต่อไป

ความเชื่อเรื่องกรรมของคนไทยที่ว่าทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว เป็นค่านิยมของคนไทยซึ่งส่วนมากเข้าใจความหมายไปตามค่านิยมทางวัตถุ เช่นทำดีแล้วได้ลาภหรือทำดีแล้วได้เลื่อนยศเป็นต้น ความเข้าใจของคนไทยเช่นนี้ ทำให้คนไทยที่ยังไม่เข้าใจหลักกรรมอย่างแท้จริง ได้ตั้งใจทำกรรมดีเพียงเพื่อหวังวัตถุที่ตนพึงจะได้ ซึ่งจะมีปัญหาทันทีเมื่อทำความดีแล้วไม่ได้สิ่งที่ตนต้องการ แล้วสิ่งที่ตามมาก็คือไม่เชื่อว่าทำดีแล้วได้ดีต่อไป จนเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นและต้องการแก้ไขปัญหานั้นด้วยการศึกษากฎกรรม 12 และกรรมในฐานสูตร

ดังที่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสเรื่องกรรม มีกรอบในการปฏิบัติ คือ บุคคลทำกรรมดีย่อมได้รับผลดี ทำกรรมชั่วย่อมได้รับผลชั่ว เหมือนบุคคลหว่านพืชเช่นไรย่อมได้รับผลเช่นนั้น เพราะฉะนั้นเมื่อมนุษย์จะทำ พูด คิด สิ่งใดก็ตามจะต้องตระหนักถึงหลักกรรมนี้เสมอ ดังที่ปรากฏในพระสูตรต้นตอปิฎก อังคุตตรนิกาย ปัญจกนิบาต ฐานสูตร ว่า

“กมฺมสฺสโกมฺหิ กมฺมทายาโท กมฺมโยนิ กมฺมพณฺธุ กมฺมปฏิสรโณ
ยํ กมฺมํ กริสฺสามิ กลยาณํ วา ปาปกํ วา ตสฺส ทายาโท ภวิสฺสามิติ”
(มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: อัง.ปญจก., 22/57/82)

แปลความว่า เรามีกรรมเป็นของตน เป็นผู้รับผลของกรรม มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย เราทำกรรมใดไว้จะเป็นกรรมดีหรือกรรมชั่วก็ตาม ย่อมเป็นผู้รับผลของกรรมนั้น”
(มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: อัง.ปญจก., 22/57/100)

ฉะนั้นคนที่มีความเชื่อในเรื่องของกรรมและการให้ผลของกรรม ย่อมได้เปรียบกว่าคนที่ไม่เชื่อเรื่องกรรม คนที่เชื่อเรื่องกรรมย่อมสามารถอดทนรับต่อความทุกข์ยาก ความลำบาก ความผิดหวัง ความขมขื่น อุปสรรคต่าง ๆ และความโชคร้ายที่เกิดขึ้นแก่ตนได้ เพราะถือว่ากรรมที่เกิดขึ้นนั้นเป็นกรรมที่ตนทำมาแต่อดีต ไม่ได้ดีโพล่ดีพายว่าสิ่งรอบข้างว่าโลกนี้ไม่มีความยุติธรรม ทำให้ตนไม่ได้รับความเป็นธรรม เมื่อทำความดีแล้วไม่ได้ดี หรือคนที่มีความเชื่อในเรื่องกรรมและผลของกรรมจึงมีความยึดมั่น มั่นคง

ดำรงอยู่ในการทำคุณงามความดีต่อไป จะเป็นผู้มีความสามารถให้อภัยตนเองและผู้อื่นได้ และยังเป็นผู้มี
หิริโอตตปละความชั่วแสวงหาแต่ทางที่ดีเท่านั้น

4. วิเคราะห์กรรมเพื่อการดำเนินชีวิตในยุคปัจจุบัน

การดำเนินชีวิตในยุคปัจจุบันนั้น จำเป็นอย่างมากที่จะต้องศึกษาเรื่องกรรม ดังที่ได้อธิบายมาแล้ว
ว่า เรื่องของกรรมและการดำเนินชีวิตมีความเกี่ยวสัมพันธ์กัน ถือว่าเป็นเรื่องที่ลึกซึ้ง มีความซับซ้อน ยาก
ต่อการเข้าใจและเกิดแจ่มแจ้งได้ด้วยวิธีเพียงแค่พิจารณาไตร่ตรอง หรือคาดคะเนเดาเอา ผู้ที่ไม่ได้
ศึกษาพระพุทธศาสนาอย่างถ่องแท้ การทำความเข้าใจในเรื่องของกรรม หรือศึกษาแล้วแต่ไม่ได้ลงมือ
ปฏิบัติ ดูเหมือนว่ายังมีบุคคลที่ไม่เข้าใจเช่นนี้ยังมีความเคลือบแคลงในเรื่องกฎแห่งกรรมอยู่มาก จึงทำให้
ไม่เชื่อกรรม จึงเกิดความไม่มั่นใจที่จะลงมือปฏิบัติ การศึกษากรรมเพื่อการดำเนินชีวิตในยุคปัจจุบันใน
เรื่องนี้เป็นอย่างไร ในหัวข้อนี้สามารถหาคำตอบเมท้อศึกษาทำความเข้าใจให้แจ่มแจ้ง เพื่อจะได้ปฏิบัติไม่
ผิดพลาด ไม่ให้เกิดทุกข์โทษภัยในการดำเนินชีวิตในยุคปัจจุบัน ดังนี้

4.1 กรรมในพุทธศาสนาเถรวาท

กรรมในพุทธศาสนาเถรวาทถือว่าเป็นหลักคำสอนที่สำคัญมากสำหรับชาวพุทธและผู้ที่มีความ
สนใจในเรื่องกรรม กล่าวคือพุทธศาสนิกชนในปัจจุบันนั้นมีความเข้าใจเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรม
เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตนั้นน้อย และสับสนคลาดเคลื่อนจากความจริงตามหลักกรรมทางพระพุทธศาสนา
ด้วยเหตุนี้การดำเนินชีวิตเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องกรรมจึงมีความซับซ้อน ส่งผลให้เกิดความสับสน ลังเล
สงสัย และนำวิถีการดำเนินชีวิตไปในทางที่ไม่ถูกต้อง กลายเป็นปัญหาด้านศีลธรรมจริยธรรมในสังคม
ปัจจุบัน

ในความหมายของกรรม ดังที่ได้ศึกษามาแล้ว คำว่า กรรม หมายถึง การกระทำที่เน้นเจตนาเป็น
หลัก โดยคำว่า “กรรม” แปลว่า การกระทำ มีความหมายเป็นกลาง ๆ คือ การกระทำยังไม่ถือว่าดีหรือชั่ว
คำว่า “การกระทำ” หมายถึง การกระทำทุกอย่างที่แสดงออกจากตัวเรา โดยแสดงออกทางกาย
(กายกรรม) ทางวาจา (วจีกรรม) และทางใจ (มโนกรรม) กรรมที่กระทำโดยประกอบด้วยเจตนา ใน
ความหมายของกรรมตามที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสแสดงเอาไว้ คือ ทุกครั้งที่กระทำต้องประกอบด้วยเจตนา
กระทำกรรมดี เรียกว่า กุศลกรรม กระทำกรรมชั่ว เรียกว่า อกุศลกรรม ส่วนประเภทของกรรมสามารถ
แบ่งสรุปให้เห็นได้ ดังนี้

1) กรรมแบ่งตามเวลาที่เกิด ในกัมมนิโรธสูตร ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงเรื่องกรรมและความดับกรรม โดยอธิบายไว้ 2 ประเภท นั้น คือ (1) กรรมเก่า ที่เป็นอายตนะภายในมี ตา เป็นต้น เมื่อมากระทบกับอายตนะภายนอก (2) กรรมใหม่ คือ กรรมที่บุคคลทำด้วยกาย วาจา ใจ แสดงให้เห็นว่า กรรมนั้นเกิดเมื่ออายตนะภายในกระทบกับอายตนะภายนอก เกิดการตามกระบวนการปฏิจลสมุปบาท และกรรมที่ทำนั้นต้องกระทำผ่านทางกาย วาจา และใจ

2) กรรมแบ่งตามลักษณะของหนทางที่ทำให้เกิดกรรม ดังที่ได้ศึกษามาแล้วว่า การกระทำไม่ว่าจะเป็นกุศลกรรมหรืออกุศลกรรม แสดงออกมาได้ 3 ทาง เมื่อบุคคลกระทำทางไม่ดีเรียกว่า อกุศลกรรม คือ กรรมที่เป็นอกุศล อกุศลกรรม 3 ประการ นี้ คือ (1) กายทุจริต 3 คือ การฆ่าสัตว์ การลักทรัพย์ การประพฤตินิคมในกาม (2) วจีทุจริต 4 คือ การกล่าวคำเท็จ คำส่อเสียด คำหยาบ และคำเพ้อเจ้อ (3) มโนทุจริต 4 คือ ความเพ่งเล็งอยากได้ของคนอื่น ความพยาบาท และความเห็นผิด เมื่อบุคคลกระทำทางดีเรียกว่า กุศลกรรม คือ กรรมที่เป็นกุศล การกระทำที่เกิดจากกุศลมูล คือ อโลภะ โทสะ อโมหะ จำแนกออกเป็น 3 ประการ คือ (1) กายสุจริต 3 หรือความประพฤติชอบด้วยกาย คือ จดเว้นและประพฤติตรงข้ามกับปาณาติบาต อทินนาทาน และกาเมสุมิจฉาจร (2) วจีสจฺจิต 4 หรือความประพฤติชอบด้วยวาจา คือ จดเว้นและประพฤติตรงข้ามกับมุสาวาท ปิสุณาวาจา ผรุสวาจา และสัมผัปปลาปะ (3) มโนสุจฺจิต 3 หรือความประพฤติชอบด้วยใจ คือ อนภิชฌา อพยาบาท และสัมมาทิฐิ

3) กรรมแบ่งตามลักษณะการให้ผลของกรรม จะเห็นได้ว่าการให้ผลของกรรม เมื่อจำแนกตามลักษณะของกรรมและการให้ผลของกรรมไว้ 4 ประเภท คือ (1) กรรมดำ มีวิบากดำ ได้แก่ บุคคลบางคนในโลกนี้ ย่อมปรุ้งแต่งกาย วาจา ใจ อันมีความเบียดเบียนบุคคลอื่น ย่อมได้เสวยเวทนาที่มีความเบียดเบียน เป็นทุกข์โดย ส่วนเดียว เช่น เป็นผู้ฆ่ามารดา ฆ่าบิดา ฆ่าพระอรหันต์ มีจิตประทุษร้ายต่อพระตถาคต ยังพระโลหิตให้ห่อขึ้น ทำลายสงฆ์ให้แตกกัน ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พุตเท็จ ดื่มน้ำเมา (2) กรรมขาว มีวิบากขาว ได้แก่ บุคคลบางคนในโลกนี้ ย่อมปรุ้งแต่งกาย วาจา ใจ อันมิมีความเบียดเบียนบุคคลอื่น ย่อมได้เสวยเวทนาที่ไม่มีความเบียดเบียน เป็นสุขโดยส่วนเดียว เช่น เป็นผู้งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ จากการลักทรัพย์ จากการประพฤตินิคมในกาม จากการพุตเท็จ จากการพุตส่อเสียด จากการพุตคำหยาบ จากการพุตเพ้อเจ้อ ไม่มากไปด้วยความเพ่งเล็งอยากได้ มีจิตไม่พยาบาท มีความเห็นชอบ (3) กรรมทั้งดำและขาว มีวิบากทั้งดำและขาว ได้แก่ บุคคลบางคนในโลกนี้ ย่อมปรุ้งแต่งกาย วาจา ใจ อันมีความเบียดเบียนบุคคลอื่นบ้างไม่ความเบียดเบียนบุคคลอื่นบ้าง ย่อมได้เสวยเวทนาที่มีความเบียดเบียนบ้าง ไม่ความเบียดเบียนบ้าง มีทั้งสุขและทั้งทุกข์ระคนกัน (4) กรรมไม่ดำไม่ขาวมีวิบากไม่ดำไม่ขาว ได้แก่

เจตนาใดเพื่อละกรรมด้าอันมีวิบากด้า เจตนาใดเพื่อละกรรมขาวอันมีวิบากขาว และเจตนาใดเพื่อละกรรมทั้งด้าทั้งขาวมีวิบากทั้งด้าทั้งขาว ย่อมเป็นไปเพื่อความสิ้นกรรม เช่น ผู้ปฏิบัติตามมรรคมืองค์แปดโพชนงค์เจ็ด

กรรมในทางพระพุทธศาสนาแสดงให้เห็นว่า มนุษย์มีการสร้างกรรมด้วยเจตนาสามทาง คือ ทางกาย ทางวาจา และทางใจ จะเป็นฝ่ายกุศลหรืออกุศลก็ตาม ฉะนั้นมนุษย์คนเรามีการสร้างกรรมที่แตกต่างกันไป ผลของกรรมก็ให้ผลแตกต่างกันไปตามกรรมที่ทำไว้ เพื่อให้เป็นไปในทางเจริญควรที่จะศึกษาทำความเข้าใจในเรื่องกรรมอย่างถ่องแท้และถูกต้องเพื่อให้เกิดการดำเนินชีวิตเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องกรรมได้อย่างถูกต้อง

4.2 การดำเนินชีวิตเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องกรรม

1) การดำเนินชีวิต จะเห็นได้ว่าเป็นเรื่องที่สำคัญ และเป็นเรื่องใหญ่ในการใช้ชีวิต ถ้าไม่มีความรู้ที่ถูกต้องหรือไม่มีเป้าหมายของชีวิตที่ชัดเจน ชีวิตก็จะประสบความทุกข์ ความล้มเหลวได้ ถ้ามีความรู้ที่ถูกต้อง ชีวิตก็จะประสบความสำเร็จ ความเจริญได้ การศึกษากรรมก็เป็นอีกวิธีหนึ่งในการเรียนรู้เข้าใจในชีวิต เพื่อการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง การนำหลักพุทธธรรมมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ก็เพื่อให้ชีวิตพบกับความสงบสุข หลักกรรมในพุทธเถรวาทจึงประกอบด้วยหลักคำสอนที่เหมาะสมต่อการนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตทั้งส่วนบุคคล ครอบครัว ชุมชน และการนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคมได้ในปัจจุบัน

2) ความเชื่อเรื่องกรรม ในความเชื่อเรื่องกรรมนั้น การที่มนุษย์มีความเชื่อที่ถูกต้อง ก็จะสามารถทำให้ชีวิตมีวิถีการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง เป็นไปเพื่อความสุขแห่งชีวิต ดังที่แสดงไว้ว่าควรมีความเชื่อ 4 ประการ คือ (1) กัมมสัทธา ความเชื่อกรรม เชื่อกฎแห่งกรรม เชื่อว่ากรรมมีอยู่จริง (2) วิบากสัทธา เชื่อวิบากเชื่อผลของกรรม คือ เชื่อว่าผลของกรรมมีอยู่จริง ว่ากรรมที่ทำแล้วต้องมีผล และผลนั้นต้องมีเหตุผลดีจากกรรมดี ผลชั่วเกิดจากกรรมชั่ว (3) กัมมัสสกตาสัทธา เชื่อความที่สัตว์มีกรรมเป็นของของตน เชื่อว่าแต่ละคนเป็นเจ้าของกรรมจะต้องรับผิดชอบเสวยวิบากเป็นไปตามกรรมของตน (4) ตถาคตโพธิ์สัทธา เชื่อในการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า เชื่อมั่นในความหมดจดของพระพุทธเจ้า ธรรมของพระองค์เป็นของจริง

3) ความเชื่อการให้ผลของกรรม ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า มนุษย์ในสังคมปัจจุบันมีความเชื่อเรื่องกรรมน้อยมาก เมื่อเทียบกับเรื่องงมงาย ส่วนมากไม่เชื่อเรื่องกรรม จึงเกิดการกระทำไปในทางที่เสื่อมมากกว่าทางเจริญ การเชื่อการให้ผลของกรรมยังไม่เชื่อใหญ่เลย หากเมื่อมีการศึกษาที่ดีจะพบว่า การที่บุคคลทำกรรมดีย่อมได้รับผลดี ทำกรรมชั่วย่อมได้รับผลชั่ว เหมือนกับบุคคลหว่านพืชเช่นไรย่อมได้รับผลเช่นนั้น เพราะฉะนั้นเมื่อมนุษย์จะทำ พูด คิด สิ่งใดก็ตามจะต้องตระหนักถึงหลักกรรมนี้เสมอ ดังที่ปรากฏ

รองรับในฐานสูตร ว่า “เรามีกรรมเป็นของตน เป็นผู้รับผลของกรรม มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย เราทำกรรมใดไว้จะเป็นกรรมดีหรือกรรมชั่วก็ตาม ย่อมเป็นผู้รับผลของกรรมนั้น”

4) เข้าใจเรื่องกรรม 12 ในหนังสือวิสุทธิมรรค ซึ่งแต่งโดยพระพุทธโฆษาจารย์ พระเถระชาวอินเดีย ได้แบ่งกรรมไว้ 12 ประเภท (สมเด็จพระพุทธาจารย์ อาจ อาสภมหาเถร, 2546: 969-971) ตามกาลเวลา ตามหน้าที่ และตามความหนักเบา ดังนี้ (1) กรรมให้ผลตามเวลา กรรมให้ผลในชาตินี้ กรรมให้ผลในชาติหน้า กรรมให้ผลในชาติต่อ ๆ ไป กรรมที่เลิกให้ผล คือให้ผลเสร็จไปแล้ว หรือหมดโอกาสจะให้ผลต่อไป (2) กรรมให้ผลตามหน้าที่ กรรมที่แต่งมาดีหรือชั่ว กรรมที่สนับสนุน กรรมบิเบียนหรือขัดขวางกรรมเดิม กรรมตัดรอน เป็นกรรมพลิกหน้ามือเป็นหลัง (3) กรรมให้ผลตามความหนักเบา กรรมหนัก กรรมฝ่ายดี เช่น ทำสมาธิจนได้ฌาน กรรมฝ่ายชั่ว เช่นทำอนันตริยกรรม มีฆ่าบิดามารดาเป็นต้น พหุลกรรม กรรมที่ทำจนชิน อาสันนกรรม กรรมที่ทำเมื่อใกล้ตาย กรรมสักแต่ว่าทำ คือ เจตนาไม่สมบูรณ์ อาจจะทำด้วยความประมาท หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์

จะเห็นได้ว่า เพื่อให้การดำเนินชีวิตไปในทางที่มีความสุข ความเจริญ ควรศึกษากรรมในทางพระพุทธศาสนา และการดำเนินชีวิตเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องกรรมควรที่จะมีหลักการดำเนินชีวิต คือ 1) รู้วิธีการดำเนินชีวิต 2) มีความเชื่อเรื่องกรรม 3) มีความเชื่อการให้ผลของกรรม 4) มีเข้าใจเรื่องกรรม 12 เพื่อมีเป้าหมายของชีวิตที่ชัดเจนในการดำเนินชีวิตในสังคมยุคปัจจุบัน

5. สรุป

การศึกษาเรื่องกรรมเพื่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน เป็นเรื่องที่สำคัญ และเป็นเรื่องใหญ่ในการใช้ชีวิต ถ้าไม่มีความรู้ที่ถูกต้องหรือไม่มีเป้าหมายของชีวิตที่ชัดเจนการที่ชีวิตจะประสบความสำเร็จ ความล้มเหลวได้มีมาก ถ้ามีความรู้ที่ถูกต้อง ชีวิตก็ประสบความสำเร็จ ความเจริญได้ การศึกษากรรมจึงเป็นอีกวิธีการหนึ่งในการเรียนรู้เข้าใจในชีวิต เพื่อการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง การนำหลักพุทธธรรมมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ก็เพื่อให้ชีวิตพบกับความสงบสุข หลักกรรมในพุทธเถรวาทจึงประกอบด้วยหลักคำสอนที่เหมาะสมต่อการนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตทั้งส่วนบุคคล ครอบครัว ชุมชน และการนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคมได้ในปัจจุบัน แสดงให้เห็นว่า การศึกษาเรื่องกรรมเป็นสิ่งจำเป็นต่อมนุษย์ ยิ่งในฐานะชาวพุทธยิ่งควรให้ความสนใจในเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรม เพื่อการนำมาซึ่งประโยชน์สุขในการดำเนินชีวิต ยิ่งในยุคสังคมปัจจุบันเป็นยุคที่มีความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุ เทคโนโลยี มีการพัฒนาการไปอย่าง

รวดเร็ว การพัฒนาด้านจิตใจจึงจำเป็นเพื่อให้สอดคล้องต่อการดำเนินชีวิตที่สมบูรณ์ การศึกษาเรื่องกรรมนี้
เหมาะต่อการนำไปใช้ให้เกิดความสุขแก่ตนเองและสังคม ในภพนี้และภพหน้าได้

6. บรรณานุกรม

- ผศ.บุญมี แท่นแก้ว. (2552). จริยธรรมกับชีวิต. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2542). กรรม-นรกสวรรค์สำหรับคนรุ่นใหม่. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.
- _____. (2543). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. (กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2559). เชื้อกรรม รู้กรรม เรื่องกรรม. สมุทรปราการ: บริษัทขุมทอง
อุตสาหกรรมและการพิมพ์ จำกัด.
- พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตฺโต). (2533). พุทธศาสนากับปรัชญา. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พ
รินติ้งกรุ๊ป จำกัด.
- พระวิวัฒน์ อุตตเปโม (เอี่ยมเปรมจิต). (2553). การศึกษาวิเคราะห์หลักกรรมและการให้ผลของกรรมใน
คัมภีร์อรรถกถาธรรมบท. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
เล่มที่ 11 13 20 22 25 34 40, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2537). พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปลชุด 91 เล่ม. เล่มที่ 20, 28, 35.
กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์
พับลิเคชั่นส์.
- วัชร งามจิตรเจริญ. (2550). พุทธศาสนาเถรวาท, กรุงเทพฯ: ธรรมศาสตร์.
- สมเด็จพระพุทธาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร). (2546), คัมภีร์วิสุทธิมรรค. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร:
บริษัทประยูรวงศ์พริ้นติ้ง จำกัด.